

Szokács László

Hetvenhét nap a halál pitvarában

A véres, 1956. december 8-i salgótarjáni sortűzre mintegy válaszként Pásztón egy csoport – *Alapi László, Kiss Antal, Kelemen Károly, Tóth Miklós* a 31 éves *Geczko István* vezetésével – miután robbanóanyagot szerzett, úgy döntött, hogy felrobbantja Pásztó közelében a Kövecses-patakon átívelő vasúti hidat, megbénítja elsősorban a katonai közlekedést, Salgótarján és Hatvan között. A robbantást december 8-án este Geczko István és Kiss Antal hajtotta végre. A csoport tagjait négy hónap múlva letartóztatták, s ügyükben a Budapesti Katonai Bíróság 1957. május 6-án hirdetett ítéletet.

Alapi Lászlót, Geczko Istvánt, Kiss Antalt és Tóth Miklóst halálra, Kelemen Károlyt 15 évi börtönre ítélte. A halálra ítélték kegyelmet kértek. A bíróság átalakult kegyelmi tanácsá, Alapi László és Geczko István ítéletét helybenhagyta, őket másnap kivégezték. Kiss Antal és Tóth Miklós kegyelmi kérvényét felterjesztették az Elnöki Tanács elnökéhez. Mindketten a gyűjtőfogházba kerültek, a halálra ítélték közé.

A ma 63 éves Tóth Miklós 77 napot töltött a halálra ítélték cellájában, amikor megtudta, hogy a robbanóanyaggal való visszaélés és lőszer-fegyverrejtegetés miatt kiszabott halálbüntetést a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa kegyelemből 15 évi börtönre változtatta át. Tóth Miklóst – pásztói otthonában kerestem fel.

– Parasztesaládból származom. Földműveléssel foglalkoztunk, aprójószágok is mindig voltak. Autószerelő a szakmám. Salgótarjánban az egri TEFU kirendeltségénél kezdtem dolgozni, s amikor 1953-ban leszereltem a katonaságtól, ide jöttem vissza.

Az októberi forradalom különösebben nem foglalkoztatott. Megnyugtatót, hogy jól mennek a dolgok, végre elindult valami, a nép kezébe veszi sorsát. Jónak láttam mindent. Ám az egyik napon, amikor hazajöttem, elővettem a belga gyártmányú kispuskát. Gondoltam, lehet, hogy szükség lesz rá...

– Hogy került magához a puska?

– A honvédségnél a három évet gépkocsin töltöttem. Egyszer gyakorlaton voltunk, be-

jártam a tanyákra, mert a tejet nagyon szerettem és egy szalmakazalban találtam. Lehet, hogy a gazdáé volt, ezt már senki nem tudja. Egy belga kispuska volt. Szétszedtem és két "részletben" a csizmaszárba rejtve sikerült hazahoznom. Talán azért ragaszkodtam hozzá, mert apámnak is mindig volt puszkája. Valamikor vadőr volt fönn Salgótarjában, aztán az első világháborúban a fronton a kezét egy szilánk megsebesítette.

– Mi történt november 4-e után?

– Én továbbra is Tarjában dolgoztam a MÁVAUT-nál mint autószerelő, de volt hivatalos jogosítványom is. Geczko Pistával, Alapi Lacival – ők is pásztoiak voltak – összejöttünk, beszélgettünk, hogy mit lehetne csinálni. Ők a pásztoi tejüzemből szállították a tejet, túrót, sajtot, vaját a tarjáni üzletbe. Gyakran benéztek hozzám a műhelybe, nemcsak akkor ha valami baj volt a kocsival. Csatlakozott hozzánk egy apci gyerek, Kiss Anti. Ő is sofőr volt, Szurdokpiüspökiben lakott. Törtük a fejünket, mit tehetnénk. Fegyverünk nem volt. Igaz, én próbáltam lámpabéllel egy pár benzinesüveget csinálni, de hát ez semmi volt.

Az oroszok november 4-e óta sűrűn jártak errefelé. Nagyon féltünk, el is terjedt, hogy újra deportálni fognak, viszik majd az embereket. Én róluk már családon belül sokat tudtam. Apám is mesélt Oroszországról, a sógorom is, aki megjárta az orosz frontot, háromszor is kilőtték a tankját, mégis megmaradt, hogy aztán őt és a bátyámat is hat évre elvigyék fogságba innen az országból. Sokat meséltek az egyszerű, jólelkű orosz emberekről. De a vezetőkről is...

Ha elkezdődne az emberek összeterelése, a szállításukat csakvasúton tehetik. S hogy ezt megakadályozzuk, ahhoz hidat kell robbantani. Ehhez pedig robbanóanyag kell – döntöttük el.

– Ebben egyetértett a társaság?

– Mindenki. Mindjárt mondtam, hogy Mátraszőlősön, a kőbányában van paxit, gyutacs is. A barátom, Kelemen Karesi arra jár a mozdonyal, tudja hol van a robbanóanyag. Egyik délután teherkocsival elindultunk, s már beesteledett, mire Szőlősre értünk. A kocsiban ottmaradt Kiss Anti, mi pedig négyen elindultunk a kisvasúton föl a bányáig. Nem tudtuk, lesznek-e ott, ezért biztos, ami biztos magammal vittem a kispuskát, hogy legyen velem valami. Égett a villany egy bódészerű kis lakásban, ahol az őr tanyázott. Alapi és Geczko leszaggatta kívülről a telefonvezetéket, hogy az őr ne tudjon riasztani. Én beálltam egy hatalmas fenyőfa mellé, úgy hat méterre a bódétól. A többiek bementek az őrhöz. Bementek mindenfajta álarc nélkül, pedig mondtam, hogy ha már nem tud telefonálni, úgyis ki fog jönni. Egyszer csak kicsapódik az ajtó és szalad a gyerekek, próbál menekülni. Rákiáltottam: "Állj meg, ne menj sehová, menj vissza oda, ahonnan kijöttél!" Szó szerint így mondtam. Visszament, és közben forgott a feje, de nem látott engem, mert a fa teljesen eltakart. A puska lent volt a lábamnál. Akkor aztán jöttek Alapi Laciéék és mentünk a robbanóanyagért. Amikor visszaértünk Pásztóra, szétszítottuk az anyagot. Nálam voltak a gyutacsok és a gyújtószinór, Geczko Pistánál meg a paxitos dobozok.

– Várták a pillanatot?

– Vártuk, mert most már volt muníciónk.

– A jelet a salgótarjáni sortűz adta meg?

– Amíg élek, soha nem felejttem el ezt a napot! December 8-án is rendesen munkába mentem, és úgy 7-8 óra körül már jöttek a teherautók zászlókkal, gyalog is indultak az emberek. Itt jöttek el a MÁVAUT előtt. Kint voltunk, néztük őket, s valami olyasmit mondtak, hogy fogvatartanak három diákot a tarjáni rendőrségen, nem engedik ki őket, ezért lesz tüntetés. Hárman azonnal beültünk egy teherkocsiba, s elindultunk fölfelé. Már nehezen haladtunk, mert mozgolódtak az emberek. Előttünk közvetlenül látok egy orosz teherautót, másfél, két tonnás lehetett, kétoldalt ültek a katonák rajta és szedték elő a kézigránátokat, pakolták, osztogatták egymásközt. No, mondom, nézzetek csak oda, ezek készülnek valamire. Itt valami lesz.

Fölértünk a Rokkant-telepre, s a tempom fölül már gyönyörűen lehetett látni mindent. A megyetanács és a rendőrség között volt egy tér, az még nem volt beépítve. A kocsival nem tudtunk visszajönni, ezért én leszálltam és belekeveredtem a forgatagba, ott voltam az emberek között. Lent már állt egy harcokcsi a téren. Én a harcokcsizóknál voltam katona, s bár mint sofőr szolgáltam végig, ismertem a harcokcsinak minden részét. No, ezért is kerültem a közelébe. Nagyon érdekes – azóta is rengeteget gondolkodtam rajta –, hogy a katonák a harcokcsiból kijöttek. A rádiós bentmaradt, aki összeköttetésbe lehetett a központtal. A katonák kiültek a kocsi oldalára, a torony alá. Volt aki beszélt hozzájuk oroszul. Különböző orosz szavak

hangzottak el. Aztán egy adott pillanatban, mint a villám mentek befelé a tankba. Gondolom a rádiós kaphatott valamilyen parancsot. Ahogy beugráltak sorba, sejtetni kezdtem valamit. Próbáltam a harcokcsi elől eljönni. Elég nehéz volt a mozgás, mert rengeteg ember volt, egymást kellett volna lökdösní, taposni. Elkezdtem a járda felé menni, ahol egymás mellett karnyújtásnyira álltak az oroszok.

–Érezte a veszélyt?

–Éreztem, és tudtam, hogy valami történni fog. Azért igyekeztem a járda felé, mert a rendőrség előtti részen, ha elszalad az ember, akkor eltűnik a katonák elől. Lökdösődtem, próbáltam előre haladni, és egyszer csak egy recsenés, mint amikor egy gyűjtőzsinórnak a végét meggyújtják és a sercegés végighalad – csak azt láttam, hogy az orosz katonák, akik kezében le volt eresztve a fegyver, hirtelen fölrántják és már lőnek is. Nem jutottam sehová, mert azonnal leestem a járdaszegélynél. Fiatal voltam, fürgé, nem nagyon tudtak abban az időben megelőzni és bekúsztam a harcokcsi mellett egy autóbusz alá. Átesúsztam a másik oldalra, s úgy szaladtam el közvetlenül a rendőrség utáni első házhoz. Ott, ahogy beugrottam a kapu alá, volt egy oszlop. Rögtön a téglaoszlop mögé húzódtam, aztán kinéztem, s láttam, hogy az orosz katonák közül volt aki fölfelé, volt aki előre és volt aki a földre lőtt.

– Ez a kóp megmaradt?

– Igen. Három irányba lőttek az oroszok, ez biztos. Ki ki lelkiismerete szerint. Ha él még valaki azok közül, aki ezt látta, akkor ezt bizonyítani tudná. Az oszlop mögöl, ahogy

kinéztem, rávillant a tekintetem a harcocsira. A löveg csövét, az ágyúcsövet le-föl mozgatta. Ahogy följebb néztem, a légelhárító géppuska – ami a torony tetejében van – csöve elkezdett villogni. És a fejem fölött másfél méterre, nem is fölöttem, inkább úgy oldalt, egy három méteres szakaszon végighúzott a sorozat az épület falán. Ha az oszlopot éri, ahol vagyok, engem is elkaszál. A géppuska nyoma nagyon sokáig ottmaradt, amikor jóval később arra jártam, még mindig ott volt.

– Hány percig tartott ez a lövöldözés?

– Pillanatokig. Ahogy elhallgattak a fegyverek, visszamentem a térre, ami úgy nézett ki, mint amikor az ember kukoricával megszórja az utat. Csak itt most emberek feküdtek egymás hegyén-hátán, és nagy volt az ordítózás, kiabálás. Azt is láttam, ahogy menekültek, rohantak át a kisvasúti sínpáron, de még akkor is lőttek. Akkor már a tanács ablakából. Az üvegyár oldalán mentünk vissza az útra. Legalább öt embert elhúztam, segítettem biztonságos helyre, kapualjba vinni. Válogatnunk kellett, hogy ki él és ki halott, s aki élt és sebesült volt, azokat mentettük...

Közvetlenül a harcocsinak a bal láncfalpa előtt feküdt egy gyerek. Most is előttem van, lódenkabát volt rajta, bal oldalán egy ruhából készült táska kapoccsal, amit a nyakába akasztott. Hanyatt feküdt. Alányúltam, felnyaláboltam, és elvittem annak az épületnek a folyosójára, ahová először menekültem. Amikor letettem, a fiú utánam szólott, hogy fordítsam oldalra. – Így jobb lesz neked? – kérdeztem és megfordítottam. És ekkor úgy megrettentem, úgy megirtóztam mindentől, mert én még olyat életemben nem

láttam. A fiúnak a hátából hiányzott egy rész. A golyó rettenetes roncsolást végzett. Ez borzalmas volt! Nem bírtam tovább. Nem segítettem már, visszamentem a telepre, átöltöztem, kiabáltak az emberek, hogy jöjjön mindenki, aki még utazni akar, mert indul egy utolsó vonat. Nem is tudom hogy kerültem haza Tarjánból Pásztóra. Most is azt mondom: nem 131 halott volt. Én a saját szememmel láttam... Láttam később a névsort és a gyereket kerestem.

– Tudta a nevét?

– Én azt nem kérdeztem. Semmit sem kérdeztem. Olvastam a névsort, de nem találtam ezt a 12 éves gyereket.

– Hazaért Pásztóra és mire gondolt?

– Hogy most biztosan összeszedik az embereket. Mert ahol lövöldözések voltak, ott mindenhol így történt. Összedugtuk a fejünket, s azt gondoltuk ki, hogy csak erre mehet a szerelvény, mert a kálkápolti vonalon biztosan nem mernek menni a hegyek közé és a szlovákok felé sem viszik a transzportot.

Egy híd jöhetett számításba, ez a vashíd a Kövecses-pataknál épült, a káposztásoknál. Így hívtuk azt a helyet, mert káposztaföldek voltak arrafelé. Hát ki is menjen? Ment Geczko Pista és Kiss Anti robbantani. Én adtam a gyutaesot, mondtam nekik, duplát tegyetek bele, hogy biztos legyen. Ha valamilyen nem exponál, legyen egy tartalék mellette: mindent duplán biztosítani, nehogy véletlenül ne sikerüljön! – Ott volt nálunk a sógorom, Miklós napra koccintottunk egyet, amikor este 7 óra felé hallottuk a robbanást. Na, mondtam magamban, most elment a híd...

– Másnap dolgozni ment?

– Igen. Megkerestem a főnököt, s mondtam neki, hogy kijönnék ide Pásztóra a kocsi-ra dolgozni. Váltanám a Geczkót vagy mást, úgy is kell egy váltó és legalább itthon leszek. Úgy is volt. Kikerültem ide és telt múlt az idő. Geczkó Pistára közben ráállítottak egy embert, egy nyomozót. Mindenhová kísérte. Mi tagadás, Pista szerette a bort. Ez az ember mindenhová követte, beszélgettek, kérdezgette. Közben nekem tudomásomra jutott, hogy ez rendőr. Mondtam is Pistának, ne foglalkozz ezzel az emberrel. Tudod, hogy van, ha iszol, sokkal könnyebben megoldódik a nyelved. Ugyan, hagyd, ez egy jó gyerek, nem kell tartani semmitől – mondta.

No, mindegy, a rendőrségnek volt egy támpontja. Ezt az embert azért küldték Geczkóra, hogy biztosra menjenek. Pista valamikor, még levante korában, amikor a Bika-réten sielt, elesett, és a síbot megsértette a száját. Volt a szájánál egy forradás. Mint később kiderült, az éjjeliőr, ez a fiatal gyerek, amikor a robbanóanyagot hoztuk, azt meg tudta mondani, hogy az egyik ember forradásos arcú volt. És addig-addig piszkálgatták Geczkó Pistát, hogy valahol csak elszólhatott valamit...

– Lekapcsolták?

– Le. És akkor összeszedtek bennünket is, letartóztattak. Ez 1957 húsvét hétfőjén volt. Mentem volna tejet gyűjteni, és a barátom, akivel egy utcában laktunk, eljött értem. A kocsi alatt voltam éppen, a féket néztem, igazítottam rajta valamit. Anyámék házánál történt mindez, a Honvéd utcában. Megállt a barát. Mit csinálsz? – kérdezte. Igazítom a féket – válaszoltam. Ez úgy délután öt óra

felé lehetett, mert hét órakor mentünk összegyűjteni a tejet. Gyere ki a kocsi alól! – mondja. Várjál már – szólok ki – mindjárt kész vagyok. Ne csinálj semmit, gyere ki! Kimászok, fölállok, azt mondja: gyere velem. Mondom: hová? – Ne törődj velem! – Bemegyek és szólok anyámnak. – Ne menj sehová! – de akkor már kiabált. – Mi van veled? – kérdeztem, s látom, hogy a zsebéből felém merevedik a pisztoly. Nem engedett el sehová. Tudta, hogy bent van a puska és azért az mégsem pisztoly. Elmentünk a sarokig, majd följebb már várt egy fekete kocsi. Abban pedig géppisztolyosok ültek...

–Hová vitték? Tarjánba a rendőrségre?

–Nem, ide a pásztóira, és aztán megkaptam a magamét. Engem úgy összetörtek, hogy nem hallottam rendesen. Később, két hét múlva, amikor Pestre vittek, még akkor sem. Nem tudtam beszélni Geczkó Pistával, pedig egy zárkában voltunk, mert az ég világon semmit nem hallottam. Egyszerűen semmit. Kék és lila voltam, tele véraláfutással. Négyzögletes, fonott szíjjal vertek. Egyik az egyik oldalamat, a másik pribék a másikat. Volt egy heverő, arra lehúztak, hogy majd a hátamat is ütik-vágják. Aki legközelebb állt, annak megfogtam a lábát, ő átszállt az ágyon. No, akkor fölkapta a kályha mellől a piszkavasat. Ez egy huszas vas volt, azzal adott még. Nem nézett az semmit, amikor rügött, akkor sem nézte, hogy hová talál. Ezekkel az emberekkel szerettem volna később beszélgetni. Szembenézni velük...

– Mikor kerültek Budapestre?

– Két hétig voltunk a megyében. Tarjánban már nem bántottak, a Gyorskocsi utcá-

ban sem. Nagyon gyorsan ment minden...

– Mikor kezdődött a tárgyalás?

– Április végén, a Gyorskocsi utcában ült össze a rögtönítélő katonai bíróság. Statárium volt.

– Zártkörű tárgyalás folyt?

– Nem. Ott voltak a hozzátartozók és hát a kirendelt ügyvédek. Tanúnak megidéztek a pályamestert is.

A bíró a szájába akarta adni a terhelő mondatot, és az sikerült is neki, mármint azt, hogy jöhetett-e vonat akkor. – Nem, nem jött, mert nem jöhetett vonat. – Szóltak, hogy ne jöjjön vonat? – kérdezte a bíró. – Nem, nem szóltak – mondta a pályamester. – Na, mégiscsak, gondolkodjék, ha mégis, véletlenül jön egy vonat? Erre mondta a pályamester: valóban, lehetséges, hogy mégis jön... Csak ennyi kellett a bírónak, és már meg is volt a válasz: Igen! És akkor többszáz halott marad ott a hídnál.

Ez egy nagyon aljas dolog volt. Mert később én megtudtam, amikor már kivégezték Geczkó Pistát, hogy ő maga bement az őrházhoz és megmondta, hogy fölrobbantották a hidat, vonat ne jöjjön semerről. Állítsák le! Ezt a szüleitől tudtam meg, akiknek elmondott mindent.

– Ki volt a bíró?

– Nem emlékszem, én is szeretném tudni. Nem láttam az eredeti vádiratot, a bírói végzést sem. Hanem aztán, ahogy folytak a tanúkihallgatások, rám is sor került. Behívták a kőbánya örét, és megkérdezték, hogyan történt a robbanóanyag elhozatala. Mondja: – hát úgy, hogy rámfogták a puskát. Ekkor fölugrottam. – Nem is látott engem, nem fog-

tam rá a puskát, mert a fa mögött voltam. Azt mondja a bíró: üljön le! Újra kezdi a tanú, az ő, s megint csak azt mondja, hogy én ráfogtam a puskát. Megint felugrottam. A bíró megint helyreparancsolt, és azt mondta: – üljön le, ráfogta, nem fogta, mindegy! Kész. Ennyi volt. Később gondoltam, talán ez a felugrás menthetett meg a kötélről.

– Mikor volt az ítélethirdetés?

– Május 6-án, amikor négyünket halálra ítélték, Kelemen Karcsi 15 évet kapott. Itt már nem voltak hozzátartozók. Hátranéztem, ahol a székek voltak, ott mind csak rendőrök ültek.

– Kegyelmet kértek...

– Igen. A bíróság átalakult kegyelmi tanácsá. Visszamentek tanácskozni, s azonnal jöttek, kihirdették: Geczkó és Alapi kérelmét elutasították, a miénket pedig továbbították az Elnöki Tanács elnökének. Tehát nálunk is maradt a halálos ítélet.

– Hová kerültek?

– Minket elvittek még aznap a gyűjtőbe, a kisfogházba a halálra ítélték közé. Anti került a 16-os, én a 17-es zárkába. Másnap – mint ezt később megtudtuk – Geczkót és Alapit fölakasztották.

Az egész életem többször a legapróbb részletekig lepergett előttem ebben a két méter széles, négy méter hosszú cellában. Ott bent az volt a szokás, hogy amikor akasztanak, akkor később ébresztettek bennünket, 7 óra után. Máskor rendszeren 6 órakor. Ezt mindig tudtuk. Az ember nagyon érdekes lény. Olyan lesz a börtönben, mint egy computer. Amit más nem hall, azt ő hallja. Szinte tudtuk, hogy mikor jár az ő, pedig mamusz

volt a lábán. Tudtuk, éreztük, mikor áll az ajtó előtt. Rettenetesen kifinomul az ember hallóérzéke. Tudtam, elképzeltem azt is, milyen magas. Hallottuk a kiabálásokat a nevetket. Amikor meghallottam Kiss Anti nevét, azt gondoltam, neked Anti véged van. Visznek. Ez délután volt, és mindig délután szedték össze és kísérték a siralomházba azokat, akiket másnap hajnalban kivégeztek. – Anti, neked véged van! – mondtam magamban. Pedig nem oda, hanem a dolgozó osztályra vittek. Oda került. Ő meg úgy gondolta – mint később mesélte –, hogy nekem van végem, mert ottmaradtam a halálra ítélték között.

Szörnyű volt ott a gyomorkorgás. Olyan éhesek voltunk, hogy azt nem tudom elmondani. Mai napig eszembe jut, a halálra ítéltet hogyan lehet ennyire éheztetni. Az a kis kávé, amit reggel adtak, az semmi volt. Hat óra felé felvágta egy kétkilós kenyeret. Azért, hogy valamit érezzünk magunkban. Elrejtettük a kenyeret. Reggel óta az ágynál volt eldugva. És tudta az ember, hogy hol van és közben korog a gyomor és állandóan járka, hogy azzal is fájadjon és nem meri megenni. Amikor aztán délben mindent egyszerre megettünk, félórára elállt a gyomorkorgás, aztán újra kezdődött. És akkor is elállt, amikor elaludt az ember. Vagy talán mégsem, csak nem hallottuk...

– Kikkel volt egy zárkában?

– Ebbe a 17-es zárkába hozták be *Bencsik Jenőt* a Corvin közből. Egyszemű, egykarú gyerek volt. Az ostrom alatt rájuk szakadt a pince, ott maradt a fiúnak a karja a betongerenda alatt. Őt is halálra ítélték. A bátyját, amikor elfogták, ott a Corvin köz-

ben, a helyszínen lőtték agyon az utcán. Falhoz állították és agyonlőtték! Utána jött *Nagy Lajos Gyula* Kecskemétről. Aztán a "mecseki láthatatlan": talán *Szabó István* volt a neve? Már nem emlékszem. Utána *Földes Gábor* Győrből. Mindent elmesélt. Mellőlem akasztották föl. Ott volt *Lapsánszki Pista* a miskolciak közül, a Gáti ügyből. A Gáti ügyet is ismerem. Elbeszélte ő is mindent... Persze csak amit fölfogott az ember, mert ott el volt foglalva saját nyomorúságával. Hárman éltük túl a zárkából az akasztófát. *Bencsik Jenő*, a pesti Corvin közű gyerek, *Lapsánszki Pista* Miskolcra, és én *Tóth Miklós* a pásztói.

Földes Gabit, a színész-rendezőt, a "mecseki láthatatlant" és *Nagy Lajos Gyulát* föl akasztották. Ebben a 17-es zárkában lehúztam 77 napot! Két és fél hónapot voltam ott úgy, hogy egy szót nem szóltak hozzám, hogy kegyelmet kapok, vagy visznek a siralomházba.

– Kitől tudta meg, hogy kegyelmet kapott?

– Egy beszélő alkalmával a nővéremtől. A beszélő már járt nekünk, hisz úgy kellett volna kezelni minket, mint a szabad osztályon lévő embereket. A nővérem mondta, hogy kegyelmet kaptatok, mert Pásztóra már megjött az értesítés. Nekem régen ki kellett volna kerülnön innen, de még mindig a halálraítéltek zárkájában tartottak.

– Mire változtatták meg a büntetést?

– Tizenöt évre, ebből hat évet töltöttem le, s amnesztiával szabadultam 1963-ban. Volt, hogy Vácra vittek, aztán visszajöttünk, s megint Vácra. Két helyen töltöttem le az

időt, fele-fele arányban. Odabent bizonyos dolgok kialakultak, mikor már dolgoztunk. Rájöttek az örök is, hogy nem vagyunk gyilkosok.

– Milyen érzés volt újra szabadnak lenni?

– Különös. A régi házunkba jöttem vissza, oda, ahonnan elvittek. A második napon kijövök a házból, kinézek az utcára, látok egy rendőrt. Kimentem a kertbe, nyestem a fákat, április volt, jó levegő, sütött a nap. Kinézek megint. Látom újra a rendőrt. Akkor kapcsoltam, hogy nagyon nagy ember lehetek, mert engem őrizni kell. Mosolyogtam magamban. Később megtudtam, azt terjesztették: azért őriznek bennünket, hogy felháborodásukban nehoogy megverjenek a pásztói emberek. Édes istenem! Hogyan születhetett azokban a rossz fejekben ilyen ostoba gondolat?

Nem érdekelt a rendőr. Megszoktam odabent, hogy őriznek. Aztán abbamaradt a strázsálás...

– Hol kapott munkát?

– Amikor kijöttünk a börtönből, akkor útbaigazításul elmondták, hogy maguk most kimennek a szabad életbe, magukat kötelesek visszavenni oda, ahonnan bejöttek. No, gondoltam az úgyse lesz így. Mentem a MÁVAUT-hoz, a személyzetishez, elkísért az asszony is. Mondom ki vagyok, honnan jövök. Meresztli a szemét, mert még kértem is, én szabtam a feltételeket, hogy ha lehetne, szívesen dolgoznék itt Pásztón, az állomásnál, a MÁVAUT műhelyben. Tarján már nem ér

dekelt. Azt mondja a személyzetis: jöjjön ekkor meg ekkor és akkor én már tudtam, hogy ide soha többé be nem teszem a lábam.

Elmentem a téglagyárba, ott egy évig a földet vágtam, aztán bekerültem a műhelybe. Nyolc évig dolgoztam ott Kisterenyén, azután hazajöttem Pásztóra a RIOLEX-be, innen a kórházhoz kerültem, ahonnan csoportvezetőként mentem nyugdíjba.

– Hogyan él, hogyan telnek napjai?

– Negyven évre kaptam meg a nyugdíjat – két évet “lehúztak” –, 12 ezer forintot. Elég sokat dolgozom, sokmindenhez értek, most állatokat tartok. Van egy kis gyümölcsösöm is. Feleséggel örülünk, amikor összejön a család. Legidősebb fiam Miklós vállalkozó, neki két fia van, Tibornak a középső fiúnak is két gyermeke, a legkisebb Gyuri, két éve nősült.

Én eddig még semmiféle kárpótlást nem kaptam. Van egy igazolásom a Budapesti Katonai Bíróságtól, hogy az ítéletet semminek kell tekinteni. Tavaly Göncz Árpád elnök úr nekem is 1956-os emlékérmét és díszoklevelet adományozott. Itt láthatja a falon. Hadd olvassam fel: *“A magyar nemzet sorsát és történelmét meghatározó dicsőséges forradalomban tanúsított példamutató helyetállásáért.”* A kitüntetést és az oklevelet Pásztón a polgármester Dobrovoczký István adta át. Engem a pártok nem érdekelnak, az emberek cselekedetei igen. Annyit szenvedtem, hogy ezért nem lehet megbocsájtani. Azért sem, amit az országgal tettek...

palócföld
KÖZÉLETI, IRODALMI, MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

**Prepared by Publisher Mikszáth.
Chief editor: József Pál
Chief publisher: Dr. János Németh
Adress of editorial office:
H-3100 Salgótarján, Pf:270.
Tel: (32) 14-367, 11-760**

“Összefogással az erőszak ellen”

Nógrád Megye Közgyűlése
75/1992.(XI.19.) határozatában foglaltak szerint a Nógrád Megyei Pedagógiai Intézet pályázatot hirdet a megye pedagógusai és humán érdeklődésű szakemberek, szakmai teamjei részére.

A pályázat célja:

Az ifjúság körében napjainkban felerősödő szélsőséges nézetek, erőszakos, durva magatartásminták visszaszorítása.

A pályázó(k) feladata:

A fenti cél elérését segítő, a különböző életkori szakaszokban, a közoktatás különböző szinterein sikeresen alkalmazható pedagógiai programok – és megvalósításuk metodikájának – kidolgozása.

A pályázat feltételei:

Terjedelme és műfaja kötetlen. A pályázatokat 2 gépelt példányban, jelígesen (az adatokat jelíggel ellátott zárt borítékban csatolva) a Nógrád Megyei Pedagógiai Intézet címére kell beküldeni (3101 Salgótarján, P.f.: 175).

A pályázat jelmondatát kérjük a borítékon feltüntetni!

Beküldési határidő:

1993. augusztus 25.

A pályázat díjazása:

*Nógrád Megye Közgyűlése
a zsűri döntése alapján*

1 db I. díjat (20.000 Ft)

2 db II. díjat (15-15.000 Ft)

3 db III. díjat (10-10.000 Ft) ad ki.

Eredményhirdetés: 1993. október 15-ig.

Salgótarján 1993. 02. 23.

“Ifjúság az erőszak ellen”

Nógrád Megye Közgyűlése
75/1992.(XI.19.) határozatában foglaltak szerint a Nógrád Megyei Pedagógiai Intézet pályázatot hirdet a megye tanulóifjúsága részére.

A pályázat célja:

Az ifjúság körében kerüljön elfogadásra a napjainkban felerősödő, szélsőséges nézetek, erőszakos, durva, negatív magatartásminták elutasítása, ill. az ellenük való cselekvő fellépés vállalása.

A pályázó(k) feladata:

A fenti cél szellemét kifejező, irodalmi jellegű alkotás (vers, próza, diákszínjátzó körök által előadható mű), rendezvényforgatókönyv, szabadidős programtervezet, jelen helyzetet feltáró szociográfia, riport, video-film, stb... készítése.

A pályázat feltételei:

A pályázatokat 2 példányban, jelígesen (a személyi adatokat jelíggel ellátott zárt borítékban mellékelve) a Nógrád Megyei Pedagógiai Intézet címére (3101 Salgótarján, P.f.: 175) kell beküldeni. A pályázat jelmondatát kérjük a borítékon feltüntetni!

Beküldési határidő:

1993. augusztus 25.

A pályázat díjazása:

*Nógrád Megye Közgyűlése
a zsűri döntése alapján*

5 db I. díjat (5-5.000 Ft)

10 db II. díjat (4-4.000 Ft)

15 db III. díjat (3-3.000 Ft) ad ki.

Eredményhirdetés: 1993. október 15-ig.

BIHARY LAJOS

igazgató

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Nógrád Megye Közgyűlése, valamint a PALÓCFÖLD közéleti, irodalmi, művészeti folyóirat szerkesztősége 1993. évre országosan meghirdeti a hagyományos MADÁCH IMRE IRODALMI PÁLYÁZATOT

A pályázatra olyan eddig nem publikált, máshol egyidőben be nem nyújtott művekkel lehet nevezni, amelyek elmélyült szakmai igénnyel mutatják be valóságunk közérdekűen időszerű kérdéseit, illetőleg amelyek Madách Imre korára, életére, életművére, annak utóéletére vonatkozó új gondolatanyagot, adalékot tartalmaznak.

A jelígs pályamunkákat három gépelt példányban 1992. december 1-ig lehet benyújtani a Palócföld Szerkesztőség címére (3100. Salgótarján, Rákóczi út 192. Postafiók: 270.).

Kérjük, hogy lezárt, külön borítékban mellékeljük a jelíge feloldását.

PÁLYADÍJAK:

1. Szociográfia, irodalmi riport, esszé, tanulmány kategóriában

I. díj: 50 000 Ft

II. díj: 30 000 Ft

III. díj 20 000 Ft

2. Versek, szépprózai művek kategóriájában

I. díj: 50 000 Ft

II. díj: 30 000 Ft

III. díj: 20 000 Ft

Balassagyarmat város különdíja

Salgótarján város különdíja

Eredményhirdetésre 1994 januárjában, a hagyományos Madách-tünnepség keretében kerül sor, amelyre a díjnyertes szerzőket külön értesítéssel hívjuk meg.

A díjazott művek első közlésének jogát a Palócföld folyóirat magának fenntartja.

(Csak a szakzsűri által közlésre javasolt kéziratok sorsáért vállalunk felelősséget.)

A Madách-pályázat eredményhirdetését a folyóirat február számában tesszük közzé.

NÓGRÁD MEGYE KÖZGYŰLÉSE
PALÓCFÖLD SZERKESZTŐSÉGE

palócföld

50 Ft

1993 -05- 17